

1. Tên hiện vật:

SƯU TẬP VÀNG LÁ CÓ CHẠM KHẮC HÌNH HOA SEN VÀ HÌNH VOI CHÙA LÒ GẠCH.

2. Tên gọi khác (nếu có):

3. Tên đơn vị và cá nhân lưu giữ hiện vật: Bảo tàng Tổng hợp tỉnh Trà Vinh.

4. Số đăng ký:

Ký hiệu bảo tàng:

Ký hiệu khảo cổ:

Nhóm 1:

BTTHTV.6467/KL.501

14CLG.H2.KT1.2

BTTHTV.6468/KL.502

14CLG.H2.KT1.3

BTTHTV.6473/KL.507

14CLG.H2.KT1.4

BTTHTV.6472/KL.506

14CLG.H2.KT1.5

Nhóm 2:

BTTHTV.6466/KL.500

14CLG.H3.KT2.4

BTTHTV.6465/KL.499

14CLG.H3.KT2.5

BTTHTV.6471/KL.505

14CLG.H3.KT2.6

BTTHTV.6469/KL.503

14CLG.H3.KT2.7

Nhóm 3:

BTTHTV.6464/KL.498

14CLG.H3.KT2.8

5. Chất liệu chính:

Kim loại vàng

6. Kích thước: (cm)

1/ BTTHTV.6467/KL.501:

6,54 x 7,73 x 0,03cm

2/ BTTHTV.6468/KL.502:

6,54 x 7,73 x 0,03cm

3/ BTTHTV.6473/KL.507:

6,62 x 7,72 x 0,03cm

4/ BTTHTV.6472/KL.506:

6,71 x 7,68 x 0,03cm

5/ BTTHTV.6466/KL.500:

6,85 x 6,69 x 0,04cm

6/ BTTHTV.6465/KL.499:

6,93 x 6,88 x 0,05cm

7/ BTTHTV.6471/KL.505:

6,27 x 6,05 x 0,16cm

8/ BTTHTV.6469/KL.503:

6,49 x 6,61 x 0,04cm

9/ BTTHTV.6464/KL.498:

ĐK:11,1 x 0,03cm

7. Trọng lượng: (gr)

1/ BTTHTV.6467/KL.501:

3,599gr

2/ BTTHTV.6468/KL.502:

3,008gr

3/ BTTHTV.6472/KL.506:

3,355gr

4/ BTTHTV.6473/KL.507:

2,808gr

5/ BTTHTV.6466/KL.500:

1,794gr

6/ BTTHTV.6465/KL.499:

2,278gr

7/ BTTHTV.6471/KL.505:

1,701gr

8/ BTTHTV.6469/KL.503:

2,748gr

9/ BTTHTV.6464/KL.498:

4,607gr

8. Số lượng:

Sưu tập gồm 09 hiện vật (chín hiện vật).

9. Miêu tả:

Về mặt kiểu dáng, nội dung thể hiện, sưu tập 9 lá vàng gồm có 2 loại: một loại gồm có 8 lá vàng có dạng hình chữ nhật, trên bề mặt có khắc miết hình con voi; một loại gồm 1 lá vàng được cắt hình tròn, trên bề mặt chạm khắc hình một hoa sen.

Về mặt khảo cổ học, 9 lá vàng được phát hiện trong hai cấu trúc hồ thiêng của hai kiến trúc 14CLG.KT1 và 14CLG.KT2 với những khác biệt cơ bản về kích thước, hình dáng, nội dung của hình chạm khắc cũng như đặc điểm tạo hình và kỹ thuật chế tác.

Căn cứ vào kết quả phân loại dựa trên đặc điểm hình học, kích thước, nội dung chạm khắc trên bề mặt các lá vàng kết hợp đối chiếu tư liệu khảo cổ học về vị trí phát hiện, có thể phân loại 9 hiện vật này thành 3 nhóm sau:

Nhóm 1: là 4 lá vàng phát hiện trong cấu trúc hồ thiêng của kiến trúc 14CLG.KT1 (gồm các hiện vật: BTTHTV.6467/KL.501; BTTHTV.6468/KL.502; BTTHTV.6473/KL.507; BTTHTV.6472/KL.506), được cắt tạo hình chữ nhật, có kích thước rất đều nhau (cạnh 6,5 - 7,7 x 0,03cm), đặc biệt là độ dày của các lá vàng tương tự nhau.

Đặc điểm nổi bật của nhóm hiện vật vàng này ở độ dày phổ biến 0,03cm (dày hơn so với 2 nhóm còn lại) và có hiện tượng chắp ghép hai phần để tạo nên 1 lá vàng lớn hơn (hiện vật BTTHTV.6472/KL.506; BTTHTV.6473/KL.507; BTTHTV.6468/KL.502).

Trên một bề mặt của mỗi lá vàng được chạm - khắc hình một con voi trong tư thế đứng nhìn thẳng nhìn chính diện, vòi buông xuống thấp, đầu vòi uốn về bên trái. Đặc điểm thể hiện các hình voi đơn giản, tính cách điệu cao với những đường nét cơ bản nhấn mạnh cho các đặc điểm nổi bật của đầu, vòi, hai mắt. Hai lỗ tai nhỏ. Phần chân voi thể hiện rõ hai chân phía trước, còn hai chân sau chỉ là đường nét ước lệ. Tỷ lệ giải phẫu (tiểu tượng) không cân đối song vẫn nêu được đặc điểm của voi.

Nhóm 2: là 4 lá vàng phát hiện ở đáy của cấu trúc hồ thiêng, mỗi lá vàng nằm bên trong một ngăn nhỏ ở giữa mỗi cạnh đông - tây - nam - bắc, được đặt đứng và áp vào bề mặt tường hồ thiêng (BTTHTV.6466/KL.500; BTTHTV.6465/KL.499; BTTHTV.6471/KL.505; BTTHTV.6469/KL.503). Mỗi lá vàng được cắt tạo hình dạng hình chữ nhật không đều nhau (cạnh rộng 6,0 - 6,9cm), các lá vàng mỏng (0,017 - 0,023cm), mỏng hơn so với các hiện vật thuộc nhóm 1.

Bề mặt mỗi lá vàng có chạm - khắc hình một con voi thể hiện trong tư thế đứng nhìn chính diện, thân hình mập mạp với các đặc điểm cơ thể được thể hiện rất chi tiết, chính xác. Đặc điểm và tỷ lệ của các bộ phận rất cân đối, chân thực theo đặc điểm giải phẫu cơ thể học của loài voi. Phần đầu voi có hai gò tròn đặc thù nổi cao ở hai bên của khối sọ, trên trán là một cung tròn cho hiệu ứng tạo nên khối nổi cao. Vòi voi dài vươn về một bên phía trái, uốn cong lên mềm mại với

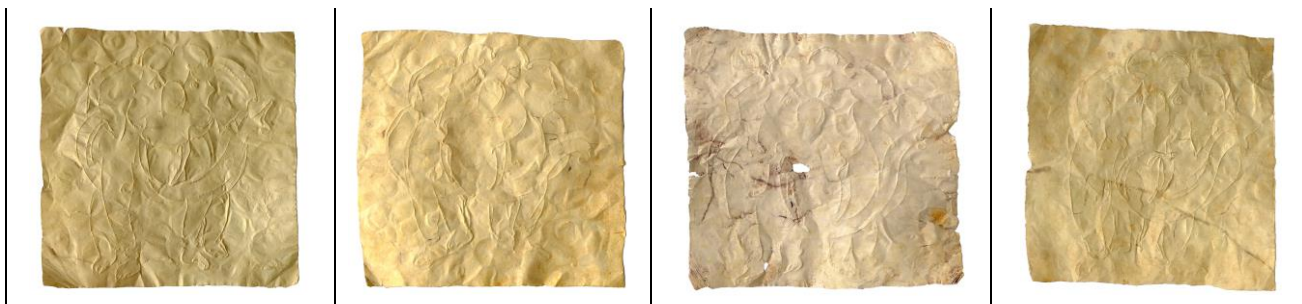
phần mũi dài nhô ra sinh động ở đầu vôi. Đôi ngà cong, dài nhọn cân đối ôm lấy hai bên vôi. Đôi mắt tròn to với cung mắt nổi cao tạo hiệu ứng gờ ở mắt rõ nét cùng với những nếp nhăn quanh vành mắt có tính tả thực rất cao. Đôi tai xòe to với phần vành tai rộng được thể hiện xếp nếp nhiều lần rất sống động.

Phần bụng voi to tròn, bốn chân đứng thẳng được thể hiện với các chi tiết đầu gối, móng... đều được thể hiện rõ nét.

Nhóm 3: 01 lá vàng (BTHTTV.6464/KL.498) được cắt hình tròn (đường kính 11,1cm; dày 0,03cm) được tìm thấy ở chính giữa của ngăn vuông trung tâm của đáy hồ thiêng kiến trúc 14CLG.KT2. Bề mặt lá vàng chạm khắc hình hoa sen mãn khai được bố cục trong khuôn khổ hình tròn của lá vàng, hướng gia công được thực hiện trên cả hai mặt, theo từng bộ phận tương ứng như cánh hoa, nhụy hoa... tạo nên hiệu ứng tả thực cao. Trong đó, lớp ngoài cùng là 8 cánh hoa lớn thể hiện tả thực gồm các cánh hoa xếp dính nối liền với nhau; Vòng thứ hai là nhụy hoa được thể hiện trong một khung đường tròn. Các nhụy hoa có dạng hình móc (hình dấu hỏi) với một đầu cong xoắn mạnh quay hướng ra ngoài, đầu còn lại có thân thẳng đều hướng vào phía trong. Trung tâm là một vòng tròn, bên trong thể hiện 8 dải chấm tròn tỏa đều từ tâm thẳng ra 8 hướng.

Hình minh họa:

Nhóm 1			
BTHTTV.6467/KL.501	BTHTTV.6468/KL.502	BTHTTV.6473/KL.507	BTHTTV.6472/KL.506
14CLG.H2.KT1.2	14CLG.H2.KT1.3	14CLG.H2.KT1.4	14CLG.H2.KT1.5
			
			
Nhóm 2			
BTHTTV.6466/KL.500	BTHTTV.6465/KL.499	BTHTTV.6471/KL.505	BTHTTV.6469/KL.503
14CLG.H3.KT2.4	14CLG.H3.KT2.5	14CLG.H3.KT2.6	14CLG.H3.KT2.7
			

10. Hiện trạng:

1/ BTTHTV.6467/KL.501:	Nguyên
2/ BTTHTV.6468/KL.502:	Nguyên
3/ BTTHTV.6472/KL.506:	Nguyên
4/ BTTHTV.6473/KL.507:	Nguyên dạng - rách nhỏ quanh rìa
cạnh	
5/ BTTHTV.6466/KL.500:	Nguyên
6/ BTTHTV.6465/KL.499:	Nguyên
7/ BTTHTV.6471/KL.505:	Nguyên dạng - rách nhỏ quanh rìa
cạnh	
8/ BTTHTV.6469/KL.503:	Nguyên
9/ BTTHTV.6464/KL.498:	Nguyên

11. Niên đại:

Văn hóa Óc Eo - giai đoạn muộn: thế kỷ VII - IX AD.

12. Nguồn gốc, xuất xứ:

Sưu tập hiện vật vàng lá Chùa Lò Gạch được phát hiện trong cuộc khai quật khảo cổ học diễn ra vào năm 2014 tại di tích Chùa Lò Gạch (ấp Ba Se A, xã Lương Hòa, huyện Châu Thành, tỉnh Trà Vinh), trong các cấu trúc “hồ thiêng” của hai phế tích kiến trúc là 14CLG.KT1 và 14CLG.KT2.

13. Ghi chú:

Di tích khảo cổ học Chùa Lò Gạch (ấp Ba Se A, xã Lương Hòa, huyện Châu Thành, tỉnh Trà Vinh) được biết đến vào đầu thập niên 1980 thế kỷ XX và đã được khảo sát nhiều lần sau đó và được xác định là một di tích kiến trúc tôn giáo thuộc phạm trù văn hóa Óc Eo (Lê Xuân Diệm và nnk, 1995: 71 ¹).

Trong cuộc khai quật diễn ra vào năm 2014 tại đây đã làm xuất lộ nhiều dấu vết phế tích kiến trúc tôn giáo cổ được xây dựng bằng gạch, gồm 06 phế tích nền móng kiến trúc xây bằng gạch và 01 vết tích nền móng kiến trúc chỉ còn lại một phần nhỏ. Ngoài ra, kết quả điều tra còn xác định nhiều dấu vết cấu trúc xây dựng bằng gạch là nền móng của các kiến trúc khác tại di tích, phân bố trong không gian rộng 4.500 - 5.000 m², tập trung trên một gò cát cao hơn mặt ruộng xung quanh khoảng 4 - 5m. Di vật phát hiện tại di tích này gồm có các cấu kiện cửa bằng đá, bệ yoni có lỗ chốt hình chữ nhật, các viên gạch có rãnh cùng với sưu tập di vật phát hiện trong các hồ thiêng bằng đá và kim loại mà nổi bật nhất là nhóm hiện vật vàng lá có chạm khắc (Nguyễn Quốc Mạnh và nnk, 2015: 731 - 735 ²).

Trong hai di tích kiến trúc 14CLG.KT1 và 14CLG.KT2 đã xác định được hai cấu trúc hồ thiêng hình (rộng 1,88 - 2,0m) được xây bằng gạch, ở dưới đáy có các ngăn nhỏ bằng gạch nằm ở giữa các cạnh đông - tây - nam - bắc, trong mỗi ngăn này có 1 lá vàng mỏng cắt hình vuông đặt áp đứng vào bề mặt vách hồ, trên bề mặt chạm khắc hình một con voi trong tư thế đứng thẳng nhìn chính diện, theo đó, những hình voi này đều hướng vào trung tâm. Riêng ở hồ thiêng của kiến trúc 14CLG.KT2, ở trung tâm còn 1 ngăn hình vuông, bên trong có 1 lá vàng được cắt hình tròn và chạm khắc hình một hoa sen mãn khai (ở trung tâm của hồ thiêng kiến trúc 14CLG.KT1 đã bị đào phá mất) (Nguyễn Quốc Mạnh và Lê Hoàng Phong, 2022: 30 - 32 ³).

Qua nghiên cứu so sánh đặc điểm loại hình di tích, di vật, di tích Chùa Lò Gạch được xác định là một quần thể di tích kiến trúc tôn giáo thuộc phạm trù văn hóa Óc Eo có niên đại vào khoảng thế kỷ VII - IX, có mối quan hệ chặt chẽ với các di tích kiến trúc tôn giáo đồng đại ở vùng gò - giồng cát của miền Tây Nam Bộ như An Phong (Bến Tre), Gò Thành (Tiền Giang), Gò Xoài (Long An)...

¹ Lê Xuân Diệm, Đào Linh Côn, Võ Sĩ Khải. 1995. *Văn hóa Óc Eo: những khám phá mới*. Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.

² Nguyễn Quốc Mạnh, Lê Hoàng Phong, Nguyễn Đức Tô (2016). *Khai quật di tích kiến trúc Chùa Lò Gạch (ấp Ba Se A, xã Lương Hòa, huyện Châu Thành, tỉnh Trà Vinh)*, trong “Những phát hiện mới về khảo cổ học năm 2015”. Nhà xuất bản Khoa học Xã hội, Hà Nội, trang 731 - 735.

³ Nguyễn Quốc Mạnh, Lê Hoàng Phong. 2022. *Khai quật di tích Chùa Lò Gạch, huyện Châu Thành, tỉnh Trà Vinh*. Tạp chí Khảo cổ học số 6/2022, trang 28 - 45.

Di tích khảo cổ học Chùa Lò Gạch nằm trong không gian tập trung của nhiều di tích văn hóa - lịch sử tiêu biểu của tỉnh Trà Vinh nói riêng và đồng bằng sông Cửu Long nói chung, như di tích Ao Bà Om - di tích đã được xếp hạng di tích cấp quốc gia thuộc loại hình danh lam thắng cảnh; chùa Ăng (Angkorajaborey) - di tích kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia; chùa Bến Có (Kohkevsiri), cầu Ba Si, bến Có, chợ Ba Se,... . Theo đó, di tích khảo cổ học Chùa Lò Gạch là một cấu phần quan trọng trong lịch sử hình thành vùng đất Trà Vinh nói riêng và miền đồng bằng sông Cửu Long nói chung.

Năm 2017, di tích Chùa Lò Gạch đã được Bộ Văn hóa - Thể thao và Du lịch công nhận là Di tích cấp Quốc gia.

14. Lý do lựa chọn:

14.1. Tính độc bản và độc đáo:

*** Tính độc bản:**

Sưu tập hiện vật lá vàng có chạm khắc phát hiện ở di tích Chùa Lò Gạch là hiện vật gốc, được phát hiện tại di tích qua công tác khai quật khảo cổ học, có tính chất tiêu biểu cao, tính độc đáo nổi bật thuộc truyền thống văn hóa Óc Eo.

Loại hình hiện vật vàng lá dát mỏng được cắt hoặc chạm khắc tạo hình các biểu tượng tôn giáo là một trong những đặc trưng nổi bật của văn hóa Óc Eo gắn liền với loại hình di tích kiến trúc tôn giáo, chịu ảnh hưởng mạnh mẽ của văn hóa và tôn giáo Ấn Độ (Bà La Môn giáo và Phật giáo). Loại hình hiện vật là những lá vàng mỏng được cắt dạng hình chữ nhật, hình tròn có chạm khắc hình voi kết hợp hoa sen cũng được tìm thấy trong các cấu trúc hồ thiêng của kiến trúc tôn giáo tương tự ở di tích Gò Thành. Di tích Gò Thành (Tiền Giang) cùng với di tích An Phong (Bến Tre) và di tích Chùa Lò Gạch (Trà Vinh) phân bố trên vùng gò - giồng cát của miền Tây Nam Bộ, được xác định thuộc cùng một bối cảnh phát triển văn hóa - lịch sử chung và có mối quan hệ chặt chẽ với nhau (Nguyễn Quốc Mạnh, 2015:62 - 68⁴).

Sưu tập hiện vật vàng lá có chạm khắc ở Chùa Lò Gạch được tìm thấy trong các hồ thiêng còn phản ánh đầy đủ đặc điểm cấu trúc ban đầu với bốn ngăn nhỏ ở bốn hướng và ngăn trung tâm. Sưu tập các lá vàng chạm khắc hình voi và hoa sen tương tự cũng được phát hiện trong các cấu trúc hồ thiêng, song đây là sưu tập hiện vật được phát hiện trên hiện trường nguyên gốc còn phản ánh toàn diện nhất đặc điểm bố trí vị trí của từng hiện vật với nội dung thống nhất là 4 lá vàng chạm khắc hình voi đặt đứng ở 4 hướng quay mặt nhìn thẳng vào trung tâm - nơi đặt 1 lá vàng hình hoa sen.

⁴ Nguyễn Quốc Mạnh (2016). *Di tích kiến trúc văn hóa Óc Eo trên vùng giồng cát duyên hải Tây Nam Bộ*. Tạp chí Khoa học xã hội, số 11/2016, trang 53 - 69.

*Cấu trúc hồ thiêng kiến trúc 14CLG.KT2
và vị trí các lá vàng bên trong những ngăn nhỏ ở đáy hồ thiêng*

*** Tính độc đáo:**

Các hiện vật vàng lá có chạm khắc hình voi và hoa sen ở di tích Chùa Lò Gạch là sưu tập hoàn thiện cho một bộ vật dâng cúng được “đặt” ở đáy cấu trúc hồ thiêng của loại hình di tích kiến trúc tôn giáo thuộc văn hóa Óc Eo ở Nam Bộ. Trong đó, chủ đề hình voi đều thể hiện trong tư thế đứng nhìn chính diện, song có sự khác nhau rất rõ giữa hai nhóm 1 và nhóm 2 liên quan đến 2 hồ thiêng của hai di tích kiến trúc 14CLG.KT1 và 14CLG.KT2. Nó không chỉ cho thấy sự đa dạng trong hình thức thể hiện mà còn ở kỹ thuật chế tác cũng như bao gồm cả thời điểm xây dựng các công trình kiến trúc tại Chùa Lò Gạch là khác nhau.

Về mặt chất liệu, kích thước, hình dáng và đặc điểm tạo hình con voi của 2 nhóm (nhóm 1 và nhóm 2) vàng lá Chùa Lò Gạch có thể nói là tương tự so với sưu tập lá vàng chạm khắc hình voi của di tích Gò Thành (Tiền Giang). Sự giống nhau này không chỉ bổ sung thêm tư liệu về loại hình hiện vật này trong văn hóa Óc Eo mà còn khẳng định thêm về sự xuất hiện và phổ biến của loại hình di tích - di vật đặc trưng trong giai đoạn muộn của nền văn hóa này trên không gian Nam Bộ nói chung và là một nét đặc thù riêng có trên vùng gò - giồng cát miền Tây Nam Bộ.

Trong kỹ thuật chế tác, các nhóm lá vàng ở Chùa Lò Gạch về cơ bản được chế tác bằng kỹ thuật khắc - miết thống nhất với nhau trên nền chất liệu vàng được dát mỏng. Tuy nhiên, giữa hai nhóm 1 và nhóm 2 với chủ đề hình voi không chỉ khác nhau trong đường nét, chi tiết thể hiện mà còn cho thấy khoảng cách rất rõ về mặt tạo hình và kỹ thuật chế tác. Ngoài ra, trong nhóm 1 còn có kỹ thuật gò - tán sử dụng để gắn nối 2 miếng vàng lại với nhau để tạo thành một miếng vàng lớn hơn, tương tự như đã thấy ở sưu tập di vật vàng lá có chạm khắc ở di tích Gò Thành, là nét độc đáo riêng có của nhóm di tích văn hóa Óc Eo giai đoạn muộn ở vùng gò - giồng cát của miền Tây Nam Bộ.

Về mặt nội dung, thông tin phát hiện tại các hồ thiêng cho thấy các hình voi được thể hiện đều có định hướng, có vị trí nằm ở các hướng (đông - tây - nam - bắc) và có hướng nhìn tập trung vào một điểm ở trung tâm. Hình thức thể hiện voi trong tư thế đứng thẳng nhìn chính diện cho thấy nhiều khả năng chúng cạnh

giữ bốn phương phản ánh quan niệm của văn hóa Ấn Độ, là một nét độc đáo và là tư liệu quan trọng để nhận diện các nội dung tôn giáo cốt lõi liên quan đến loại hình di tích kiến trúc phát hiện tại Chùa Lò Gạch và các di tích văn hóa Óc Eo đồng dạng ở Nam Bộ nói chung.

Với những tính chất nêu trên đem lại đặc điểm độc bản và độc đáo riêng có cho sưu tập hiện vật vàng lá chạm khắc hình voi và hình hoa sen của di tích Chùa Lò Gạch, là bộ sưu tập nguyên vẹn nhất, đầy đủ và độc đáo trong văn hóa Óc Eo.

14.2. Giá trị hiện vật:

*** Giá trị văn hóa:**

Với số lượng 06 phế tích di tích kiến trúc tôn giáo đã khai quật xuất lộ tại di tích Chùa Lò Gạch cùng với dấu vết của những di tích khác được xác định qua điều tra cho thấy di tích Chùa Lò Gạch là một di tích có quy mô lớn, một quần thể kiến trúc tôn giáo gồm nhiều đơn nguyên kiến trúc xây dựng bằng gạch. Di tích này hẳn đã từng là một trung tâm tôn giáo lớn và quan trọng trong thời kỳ văn hóa Óc Eo trên địa bàn tỉnh Trà Vinh cũng như vùng gò - giồng cát thuộc miền Tây Nam Bộ có niên đại vào khoảng thế kỷ VII - IX.

Sưu tập hiện vật vàng lá có chạm khắc cùng với vết tích nền móng kiến trúc xây dựng bằng gạch có cấu trúc hồ thiêng được tìm thấy đã góp thêm nguồn tư liệu quan trọng trong việc nghiên cứu đặc điểm tính chất tôn giáo tại đây với nhiều yếu tố liên quan đến Phật giáo, đồng thời phần nào phản ánh đặc điểm cấu trúc văn hóa - cư dân vào giai đoạn muộn của văn hóa Óc Eo tại di tích này.

Về quan hệ văn hóa: Qua nghiên cứu so sánh đặc điểm kiến trúc, kỹ thuật xây dựng cũng như đặc điểm của các sưu tập lá vàng có hình chạm khắc phát hiện ở các di tích đồng đại như Gò Thành (Tiền Giang), Gò Xoài (Long An), có thể thấy sự tương đồng cao. Ngoài ra, loại hình kiến trúc xây dựng bằng gạch với đặc điểm bình đồ kiến trúc, vật liệu gạch được sử dụng, kỹ thuật xây dựng... của Chùa Lò Gạch, Gò Xoài thể hiện mối quan hệ chặt chẽ với các di tích kiến trúc tôn giáo khác như An Phong (Bến Tre), Lưu Cừ II (Trà Vinh), Gò Cây Me (Thành Mới, Vĩnh Long), Gò Sáu Thuận, Giồng Xoài (Óc Eo - Ba Thê, An Giang)... Đây là những di tích tiêu biểu cho một giai đoạn phát triển văn hóa - tôn giáo đặc trưng trên miền đất phía nam vào thế kỷ VII - IX.

Xét trên không gian hẹp hơn khi đặt Chùa Lò Gạch trong không gian vùng địa lý - văn hóa đặc thù của nó là vùng gò - giồng cát miền Tây Nam Bộ, thì sự tương đồng, thống nhất giữa di tích này với các di tích trong cùng không gian là rất cao, thể hiện trên các đặc điểm phân bố di tích trên địa hình khá cao các gò - giồng cát ở miền Tây Nam Bộ, có vật liệu và kỹ thuật xây dựng cho đến tính chất tôn giáo... Vì vậy, chúng được xếp vào cùng một loại hình đặc trưng cho không gian vùng gò - giồng cát ở miền Tây Nam Bộ thuộc giai đoạn muộn của văn hóa Óc Eo.

Bên cạnh đó, không thể không nhắc đến dấu ấn văn hóa Ấn Độ ở Chùa Lò Gạch và trên sưu tập di vật vàng lá có chạm khắc. Có thể nói, nội dung tôn giáo,

chủ đề thể hiện và hình thức biểu đạt các vật ký cúng trong một nhóm các di tích kiến trúc tôn giáo mang đậm nét ảnh hưởng văn hóa – tôn giáo Ấn Độ. Đây là sản phẩm của quá trình giao lưu - tiếp biến văn hóa diễn ra sâu rộng giữa cư dân văn hóa Óc Eo và nền văn hóa Ấn Độ. Mỗi quan hệ văn hóa này đã định hình và phát triển mạnh mẽ ngay từ những thế kỷ đầu Công nguyên và tiếp tục được duy trì, tương tác lâu dài trong chiều dài lịch sử nền văn hóa Óc Eo.

*** Giá trị lịch sử:**

Văn hóa Óc Eo được cấu thành từ hai thành tố văn hóa bản địa và ngoại nhập. Nền văn hóa này trải qua quá trình tồn tại trong khoảng 1 thiên niên kỷ Công nguyên với các giai đoạn phát triển khác nhau, gồm: giai đoạn Óc Eo sớm (thế kỷ I - III), giai đoạn Óc Eo phát triển (thế kỷ IV - VII) và giai đoạn Óc Eo muộn (thế kỷ VII - X). Trong đó, giai đoạn muộn của nền văn hóa này là một mảng nghiên cứu còn nhiều khoảng trống, chưa thực sự rõ ràng.

Khảo cổ học đã phát hiện và nghiên cứu một số di tích thuộc giai đoạn này ở vùng đất Nam Bộ, trong đó Chùa Lò Gạch được xem là một trong những di tích quan trọng. Loại hình di tích kiến trúc tôn giáo với các cấu trúc hồ thiêng và vật dụng cúng mà nổi bật là sưu tập vàng lá tìm thấy trong đó tư liệu quan trọng đối với việc nghiên cứu và nhận thức rõ về giai đoạn này của văn hóa Óc Eo giai đoạn muộn nói chung và làm rõ đặc điểm của một giai đoạn phát triển trong lịch sử vùng đất Nam Bộ gắn liền với những chuyển biến to lớn trong lịch sử khu vực theo sau sự suy vong của vương quốc cổ Phù Nam.

Sưu tập hiện vật vàng lá có chạm khắc của di tích Chùa Lò Gạch là một cứ liệu lịch sử quan trọng đối với việc nghiên cứu và nhận thức về văn hóa Óc Eo và lịch sử hình thành - phát triển của miền đất Nam Bộ. Sưu tập này cùng với các sưu tập di vật vàng lá phát hiện trong nhiều di tích khảo cổ học thuộc nhiều giai đoạn phát triển khác nhau của văn hóa Óc Eo góp phần trọng đối với việc nghiên cứu và nhận thức các vấn đề lịch sử - văn hóa - tôn giáo, mối quan hệ - giao lưu văn hóa giữa các di tích nói chung với nhau cũng như giữa miền đồng bằng châu thổ sông Cửu Long nói riêng với các sưu tập di vật khác có liên quan.

Đặc điểm kỹ thuật chế tác trên các vàng lá cắt dạng hình học của di tích Chùa Lò Gạch là sản phẩm đại diện cho sự kết tinh đỉnh cao của nhiều kỹ thuật chế tác thủ công khác nhau đã hình thành và phát triển trở thành là một phần nền tảng vật chất – tinh thần của nền văn hóa Óc Eo vào thiên niên kỷ I Công nguyên. Sưu tập lá vàng có chế tác phát hiện tại di tích Chùa Lò Gạch thể hiện sự thống nhất cao, phản ánh kỹ năng thuần thục (gồm: dát mỏng, tán nổi, chạm khắc...), tay nghề đạt trình độ cao cũng như khả năng truyền đạt nội dung tôn giáo một cách chính xác, về mặt kỹ thuật cho thấy nó cần phải có quá trình tích lũy và phát triển, bao gồm cả sự tiếp nhận và kế thừa từ một truyền thống lâu dài. Nền tảng truyền thống chế tác thủ công này ở Nam Bộ được nhìn thấy có lẽ ngay từ thời Tiền sử với kỹ nghệ luyện kim chế tác đồ đồng, làm đồ kim khí được bổ sung và làm phong phú thêm bởi các kỹ thuật chế tác kim hoàn tiên tiến từ Ấn

Độ và khu vực bên cạnh sự phát triển mạnh mẽ của nhu cầu sản xuất - trao đổi đồ kim hoàn ở Nam Bộ và khu vực trong thời kỳ văn hóa Óc Eo.

Vì vậy, có thể xem những hiện vật này là sản phẩm của quá trình phát triển có tính kế thừa, giao lưu tiếp biến văn hóa diễn ra không ngừng qua nhiều thời kỳ - giai đoạn lịch sử khác nhau, phản ánh truyền thống lịch sử phát triển của nền văn hóa Óc Eo. Vì vậy, nó đem lại bản sắc riêng, sức sống mạnh mẽ và sự đa dạng cho nền văn hóa này, tạo nên một trong những thời kỳ phát triển rực rỡ nhất trong lịch sử hình thành và phát triển của miền đất phía Nam.

*** Giá trị khoa học - nghệ thuật**

Sưu tập hiện vật vàng lá chạm khắc hoa sen và hình voi của di tích Chùa Lò Gạch là tư liệu nổi bật minh chứng cho một giai đoạn phát triển quan trọng đối với văn hóa Óc Eo. Hiện vật là sản phẩm của quá trình trao đổi, giao lưu giữa văn hóa bản địa và các yếu tố văn hóa ngoại nhập, là điểm nhấn quan trọng góp phần làm rõ nét hơn cho diện mạo văn hóa Óc Eo ở địa bàn tỉnh Trà Vinh nói riêng, vùng gò - giồng cát của miền Tây Nam Bộ hay và rộng hơn với vùng đất Nam Bộ.

Sưu tập hiện vật là nguồn tư liệu quý để các nhà khoa học tiếp cận nghiên cứu từ nhiều góc độ khác nhau, từ đặc trưng phong cách, nội dung tôn giáo và các mối quan hệ văn hóa khác nhau trong thời kỳ văn hóa Óc Eo cũng như giai đoạn muộn của nền văn hóa này.

Có thể nói, 3 nhóm loại hình trong sưu tập hiện vật vàng lá chạm khắc hình voi, hình hoa sen ở di tích Chùa Lò Gạch là những cứ liệu khá đầy đủ phản ánh đặc điểm phát triển của nghề kim hoàn nói chung bao gồm thuật chế tác đỉnh cao và gắn liền với quá trình phát triển văn hóa văn minh - xã hội của vùng đất phía nam vào những thế kỷ cuối của thời kỳ văn hóa Óc Eo.

Các đặc điểm trên cho thấy mặc dù văn hóa Óc Eo từ sau thế kỷ VII được xem là đã suy thoái và biến đổi rất sâu rộng về mặt kinh tế - xã hội - tín ngưỡng, song các yếu tố truyền thống được định hình và phát triển rực rỡ trong các giai đoạn trước đó vẫn được duy trì, phát triển kế thừa, ít nhất trên một số lĩnh vực nhất định, ở những không gian - khu vực nhất định mà Chùa Lò Gạch nói riêng là một trường hợp cho thấy sự tồn tại lâu dài của nền văn hóa này ít nhất cho đến thế kỷ IX bên cạnh các di tích Óc Eo - Ba Thê, Gò Tháp...

Kết luận: Sưu tập hiện vật vàng lá chạm khắc hình hoa sen và hình voi là sưu tập quý, có tính độc bản, độc đáo nổi bật, có giá trị quan trọng đối với quá trình nghiên cứu và nhận thức đầy đủ hơn đối về văn hóa Óc Eo, đặc biệt là giai đoạn muộn của nền văn hóa này vốn còn nhiều vấn đề cần tiếp tục được làm rõ.

Với tính độc bản, độc đáo nổi bật, với những giá trị lịch sử, văn hóa và khoa học to lớn, được thể hiện rõ nét gắn liền với nền văn hóa Óc Eo, góp phần làm rõ về một trong những thời kỳ phát triển rực rỡ nhất trong lịch sử hình thành và phát triển của miền đất Nam Bộ, chúng tôi kính đề nghị Hội đồng Di sản Quốc gia xem xét và công nhận Sưu tập lá vàng có chạm khắc hình hoa sen và hình voi phát hiện tại di tích Chùa Lò Gạch là Bảo vật quốc gia.

